749040 III RARA

749040

Reichsführer SS
jako delegat dla specjalnych zadań od roślin kauczukowych
Grupa Hodowla i doświadczalność
Gniezno — Ulica Horst-Wessel Nr. 2

Wydano jesienią 1943 roku

Ważne!
Zachować jako część umowy

BIBLIOTHECA UNIV. IAGELL. CRACOVIENSIS

Kok-Sagis-Pamiętnik Nr. 3

Sprzęt nasienia i korzeni

Sprzęt nasienia

Okres kwitnięcia.

Okres kwitnięcia rośliny Kok-Sagis trwa od maja do września. Przezimowane dwuletnie stany rośliny Kok-Sagis rozpoczynają swój okres kwitnięcia wcześniej od zasiewów późnojesiennych względnie rychłowiosennych. Kwiat przezimowanego stanu jest silniejszy a nasienie bardziej wartościowe. Przezimowane stany rozpoczynają okres kwitnięcia w połowie maja i kończą w połowie czerwca. W tym okresie tworzą się przy jednej i tej samej roślinie równocześnie pąki, kwiaty i dojrzałe torebki z nasieniem. Przy jednorocznych kulturach przypada główny okres kwitnięcia na połowę lipca i początek sierpnia. Rozwijanie się kwiatu oraz sprzęt nasienia zależne są w dużej mierze od pogody.

Oczyszczanie.

Krótko przed rozpoczęciem okresu kwitnięcia zaczyna kwitnąć mlecz. Dlatego jest koniecznem przeprowadzić w tym okresie ponowne oczyszczenie rośliny Kok-Sagis z jej najgroźniejszego wroga. Zależnie od ilości i ukazywania się kwiatu mleczu, należy to oczyszczanie powtarzać. Przy tej sposobności należy w krótkości przypomnieć różnicę pomiędzy Kok-Sagis a mleczem. Okres kwitnięcia mleczu na 8—10 dni przed rośliną Kok-Sagis. Kwiat ciemnożółty i znacznie większy od kwiatu Kok-Sagis. Ogonki kwiatu mleczu czerwonawe i owłosione, u Kok-Sagis zielone i gładkie. Ogonki liści mleczu czerwonawe, liście o ostrych końcach, owłosione i błyszczące. U Kok-Sagis kształt liścia różnorodny, owalny, o gładkim brzegu, o ostrych końcach, błyszczący i mięsisty, ogonek liścia zielony i gładki. Rozwijanie się mleczu silniejsze aniżeli u Kok-Sagis. Przy oczyszczaniu pola Kok-Sagis z mleczu stosować należy głębokie wycinanie. Kontrolowanie i oczyszczanie pól trzeba powtarzać. Zaleca się na ten cel wyszkolić i zatrudniać przy tem kilka zdolnych sił roboczych.

Okres sprzętu.

Po przekwitnięciu i zwiędnięciu kwiatu Kok-Sagis zamyka się torebka kwiatu i znajdujące się wewnątrz nasienie zaczyna dojrzewać. Po 2—3 dniach ciepłej, słonecznej pogody wysuwa się z tej torebki biały puszek, podobny do waty. Jest to oznaką, że w najbliższych 12—24 godzinach torebka z nasieniem się otworzy i zbiór nasienia może już

nastąpić. Torebki te można wówczas zrywać, kiedy przyjmą kształt cylindra, stają się luźne, otrzymują żółtawy kolor i biały puszek przyjął postać białego kwiatka, który wkrótce przyjmie kształt balonu. Przy słonecznej i suchej pogodzie, należy codziennie, również w niedzielę, tuż po zniknięciu rosy od rana do wieczora owe baloniki nasienia Kok-Sagis zrywać. Pracę tę można łatwo wykonać dziećmi pod nadzorem starszych. Do zbioru nasienia należy używać 25 cm szerokich i 30 cm głębokich worków przewieszonych przez plecy względnie zahaczonych do paska. Górny brzeg worka należy usztywnić pierścieniem z giętkiego pręta. W taki sposób przygotowany worek ułatwia zrywanie nasienia oburącz oraz zabezpiecza je przed wywianiem wskutek wiatru. Zrywająey nasienie musi mieć obydwie ręce wolne, by móc równocześnie zrywać nasienie z dwóch rzędów. Od czasu do czasu należy zawartość tych worków przesypać do dużych worków, na ten cel przygotowanych. W czasie przerw w zrywaniu należy nasienie rozsypać na płachty celem wysuszenia i ostatecznego dojrzania na spichrzu, na górze, w oranżerji lub w inspektach.

Sposób obchodzenia się z nasieniem.

W słońcu dojrzałe i wysuszone ziarenka nasienia należy najlepiej na wolnym powietrzu, w słonecznym i przed wiatrem schronionym miejscu przetrzeć przez 3—5 mm sito (sito takie istnieje przy każdej młóckarce). Na ten cel rozpościera się płachtę i nad płachtą umieszcza się sito na wysokości 1 m. Przetarte, dobre nasienie opada na płachtę, próżne ziarno natomiast, kurz i inne domieszki zostają łatwo przez wiatr odrzucone. W miejsce sita można również użyć bukownika do koniczyny. Przetarte nasienie należy jeszcze przemłynkować i oczyścić od obcych przedmiotów. W zasadzie wystarcza dwukrotne przemłynkowanie, aby nasienie było dostatecznie czyste do odstawy. Czyszczenie nasienią należy przeprowadzać w dniach słonecznych i suchych, gdyż biały puszek jest bardzo hygroskopijny.

Sprzęt nasienia przy pomocy maszyny.

Ponieważ zbiór nasienia ręką wymaga dużo sił roboczych, przeto polecił delegat dla specjalnych zadań skonstruować jednorzędną i trójrzędną maszynę do zbioru nasienia i ją w dostatecznej ilości wyprodukować. Zbiór nasienia maszyną ma tą zaletę, że zbiera wyłącznie dobrze dojrzałe i zdolne do kiełkowania nasienie. Jednorzędną maszynę do zbioru nasienia ciągnie 1 robotnik lub 1 robotnica i kieruje nią 1 dziecko, wykonuje natomiast przy dobrze obsadzonym polu pracę 10 ludzi zbierających nasienie ręką. Wreszcie przy złej pogodzie można z dobrym wynikiem wykorzystać każdą krótką chwilę ładniejszej i do zbioru nasienia stosownej pogody. Najgłówniejszą korzyścią maszyny jest zaoszczędzenie sił roboczych i w związku z tem połączonych kosztów produkcji. Najodpowiedniejszą okazała się maszyna trójrzędna, ponieważ przy użyciu tej maszyny roślina i kwiat przez zdmuchanie dojrzałych ziarnek nasienia najmniej ucierpią. Trójrzędną maszynę do zbioru nasienia ciągnie 1 koń i obsługuje 1 człowiek.

Sprzęt korzeni

Uwagi ogólne.

Podobnie jak u ziemniaków procent mączki wzmaga się późną jesienią, podobnie u rośliny Kok-Sagis gromadzi się kauczuk w korzeniach tejże rośliny najbardziej późną jesienią. Waga korzeni i zasób kauczuku zależne są, podobnie jak u wszelkich roślin, od pogody.

Pora sprzętu.

Ponieważ roślina Kok-Sagis jest mało czuła na zimno, przeto sprzęt jej może się odbyć jako ostatni po burakach. Jeśli nagły mróz przeszkodzi w sprzęcie korzeni Kok-Sagis, można sprzęt ich kontynuować później, przy łagodniejszej temperaturze względnie rychłą wiosną. Mają dwuroczne stany dobre zbiory korzeni dostarczyć, musi okres sprzętu poprzedzać okres zrzucania skóry z korzeni. Kok-Sagis mianowicie zrzuca w czasie drugiej połowy okresu kwitnieciaw drugim roku i w następnych latach tak zwaną pończochę kauczuku, która otacza całe korzenie. Dlatego to zasób kauczuku jest w tymże okresie i krótko potem bardzo mały. Trzeba więc w czasie kwitnięcia zwracać uwagę na to, czy po wyciągnięciu korzenia dają się zauważyć oznaki zrzucania skóry. Jeśli tak jest, należy natychmiast rozpocząć sprzęt korzeni bez względu na stratę nasienia. Każdy gospodarz będzie na czas powiadomiony o tem, czy ma przy kilkuletnich stanach przeprowadzić sprzęt korzeni Kok-Sagis w okresie kwitnięcia, czy też późną jesienią. Na rok 1944. może być przy kilkuletnich stanach mowa o sprzęcie korzeni tylko późną jesienią, ażeby w zupełności przeprowadzić również zbiór nasienia.

Metody pracy.

Istnieją różne metody pracy, które mają być stosownie do rodzaju gleby stosowane. Przy pomocy specjalnie ostrych obcinaczy liści względnie graczki buraczanej zostają liście rośliny Kok-Sagis odłączone od korzeni tuż ponad ziemią. Z obcinaczami liści postępuje praca ku przodowi, z graczkami buraczanymi zaś ku tyłowi. Tam gdzie po obcięciu liści rządki stają się małowidoczne, należy na te rządki co kawałek ułożyć nieco liści. Korzenie te zostają zapomocą hebrów względnie pługa bez odkładni podniesione, i następnie przy pomocy małych hebrów, krótkich graczek do ziemniaków względnie ręką z ziemi wyjęte i do kozsyków wrzucane. Heber względnie pług musi być na 25 do 30 cm. zagłębiany, aby cały korzeń wyciągnąć, ponieważ czubki korzeni największy zasób kauczuku zawierają. Nadzorujący włódarz winien graczki względnie obcinacze liści stale ostrzyć pilnikiem. Zaprzęg pługa względnie hebra zależy od rodzaju gleby. Przednie konie muszą być koniecznie prowadzone. Ponieważ przy rozrachunku za korzenie czystość odgrywa dużą rolę, należy korzenie dokładnie oczyścić z ziemi.

Drugi rodzaj pracy przy sprzęcie korzeni jest podobny do pierwszego. lecz bez obcinania liści. Podniesione rośliny wyjmuje się ze ziemi, dokładnie się z niej oczyszcza, wrzuca się do kosza i rozkłada na bojowicy. Tutaj ucina się liście zapomocą noża tuż pod ich nasadą. Tutaj wypada zapamiętać, że korzenie z liśćmi długo leżeć nie mogą, gdyż się pocą i łatwo się psują. W tym wypadku zaleca się korzenie z liśćmi na polu zadołować i dopiero wówczas do stodoły zwieść, gdy gospodarz znajdzie dostatecznie czasu na obcinanie liści. W małych gospodarstwach wykopuje się roślinę Kok-Sagis głęboką łopatą i następnie, jak wyżej podano, obcina się liście.

Po sprzęcie i zwiezieniu korzeni powinno się całe pole grubrować i bronować, a wszystkie wydobyte przytem jeszcze korzenie, dokładnie wyzbierać.

Przechowanie.

Jeśli się korzeni zaraz nie odstawia, należy je przechowywać w próżnej polnej stodole względnie szopie, a w każdym bądź razie pod dachem, na wysokości 75 cm. Korzenie te należy stale obserwować i przy małem tylko grzaniu się przy pomocy gabli przerzucać. W razie niemożności schronienia korzeni pod dachem, należy je umieścić w dole o szerokości 1,20 m i wysokości 70 cm. Dla uniknięcia pocenia się należy korzenie te nakryć łętami ziemniaczanymi lub długą słomą, by je uchronić przed wilgocią. Lekką warstwą ziemi należy je nakryć dopiero przy — 5° C. Nie należy używać krótkiej słomy lub brudnych łętów, gdyż może to spowodować zabrudzenie korzeni.

BIBLIOTHECA UNIV. IAGELL. CRACOVIENSIS

1/0076 10000 11. 43 2675